

Workshop Leesontwikkeling jonge kind

19 april 2024

denieuwebibliotheek

Jaaah, we gaan voorlezen!

Kinderen en jij beleven veel plezier aan voorlezen als je goed interactief bent tijdens het voorlezen, als je het voorlezen goed organiseert (voorleesroutines) en als je prikkelende boeken kiest die bij de leesontwikkeling van het kind passen.

Deze workshop geeft je inzicht in dat laatste: de voorleesontwikkeling van kinderen 0-4 jaar en de boeken die daarbij passen. Veel plezier.

Wat gaan we doen?

- Opdracht: duik in de boeken
- Bespreken: langs de boeken op de tijdlijn
- Vragen en delen tips

Wist je dat?

Wist je dat baby's dreumesen en peuters, net zoals ze dat motorisch en talig doen, ook een leesontwikkeling doormaken? Ze doen dat in hun eigen tempo. De leesontwikkeling is dus niet te koppelen aan een vaste leeftijd. Wel is het zo dat er eerst iets moet zijn geleerd, voordat een kind het volgende kan leren.

Fasen leesontwikkeling

- 0 tot 1 jaar: de baby ontdekt een boekje
- 1 tot 2 jaar: de dreumes raakt gericht op de inhoud van boekjes
- 2 tot 3 jaar: de peuter legt verband tussen bladzijden en begrijpt verhaaltjes
- 3 tot 4 jaar: de peuter begrijpt steeds meer complexere verhaaltjes

Opdracht: duik in de boeken

Jullie gaan in groepjes boeken verdelen in leeftijdscategorieën. Leg daarbij uit waarom je deze keuze maakt. En noteer ook wat je ziet aan een boek. Succes en veel plezier.

Voorleesontwikkeling 0-1 jaar

De baby ontdekt een boekje

Van 0-4 maanden: baby kijkt naar zwart/wit-boekjes

- **Baby** luistert naar het ritme en de intonatie van je stem.
- **Boeken:** zwart/wit, met steunkleur, sterke contouren (contrast), geometrische figuren (cirkels), regelmatige patronen (sterren), eenvoudige figuren (geen details).
Stof of karton (baby houdt boekje nog niet zelf vast).
- **Taal:** baby maakt behoefte duidelijk door kijken, lachen, bewegen, gezichtsuitdrukking en stemverandering (harder /hoger). Ook door huilen en wriemelen.
- **Jij** maakt oogcontact. Kijkt de baby jou aan? Dan het boekje stilhouden (op ruim 15 cm afstand van het gezicht). Laat steeds één plaat zien (dek de andere af). Bied taal aan: klanken baby imiteren, vertellen wat je ziet in het boekje of wat de baby doet en zingen (rijm/klankcombinaties).

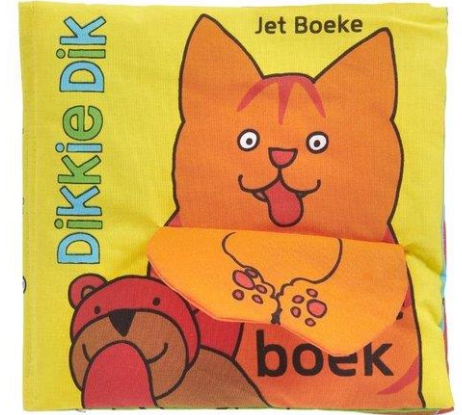

Voorleesontwikkeling 0-1 jaar

De baby ontdekt een boekje

Vanaf 4-5 maanden: baby onderzoekt het boekje (boek als speeltje)

- **Baby** pakt boekje vast, (en laat het met opzet vallen ;-).
Baby onderzoekt met alle zintuigen: voelen (reliëf, materiaal), proeven, (textuur) horen (knisper), zien (kleuren en vormen), bijten. Baby luistert graag naar je stemt.
- **Boeken:** stoffen boekjes of badboekjes (baby houdt zelf vast) met felle kleuren, extra speelelement: flapjes, reliëfjes, labeltjes, knisperboekjes.
- **Taal:** Baby neemt tijdens het praten zelf ook de beurt door te lachen, te schateren, geluidjes te maken, te bewegen. Baby verwacht een reactie van jou. Bij 6 maanden begint de baby te brabbelen en herhaalt reeksen (mede)klinkers: 'Dadadada'.
- **Jij** maakt oogcontact, noemt baby's naam en kijkt hoe de baby reageert. Goed moment? Reik boekje aan, baby pakt het boekje. De baby mag zijn gang gaan, jij gaat daarin mee. Door vertellen wat je ziet in het boek of wat de baby doet, geluiden maken en bewegen (poes doet), zingen (liedje past bij het plaatje uit het boek en is steeds hetzelfde), stil zijn (om de beurt praten).

Voorleesontwikkeling 0-1 jaar

De baby ontdekt een boekje

Vanaf 9 maanden: baby leert met boekje omgaan (boek als boekje)

- **Baby** leert de kenmerken van een boek, hoe je het gebruikt open/dicht doen, bladzijden omslaan. De baby leert nu het concept 'boek' kennen en de taal bij een boek hoort. Baby is zeer tactiel: wrijven, aanwijzen, aaien, kusjes geven.
- **Boeken:** van karton, maar ook nog van stof, badboekjes, boeken met echte foto's.
- **Taal:** Baby praat: maakt reeks geluiden met volwassen intonatie. Baby heeft nog geen begrip van woorden, maar lijkt het wel te begrijpen als je wat tegen hem zegt. Baby kijkt en wijst, 'Dah', om je aandacht te trekken. Toont belangstelling voor waarop jij je richt: kijkt naar wat jij aanwijst en volgt je blik.
- **Jij** maakt oogcontact, vertelt dat jullie gaan lezen, reikt boekje aan, laat baby pakken. Volg wat de baby doet (kijk, wacht, luister), laat je leiden door baby's tempo en waar die aandacht voor heeft. Bied taal aan: vertel wat je ziet. En doe dat om de beurt: kijkt de baby jou aan, kijk terug. Volgt er een lachje of gebrabbel? Dan mag jij weer. Als er tekst bij een plaats staat, lees je die voor.

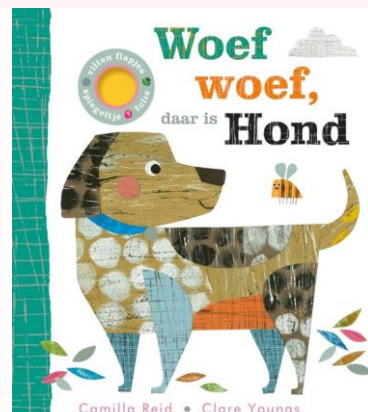
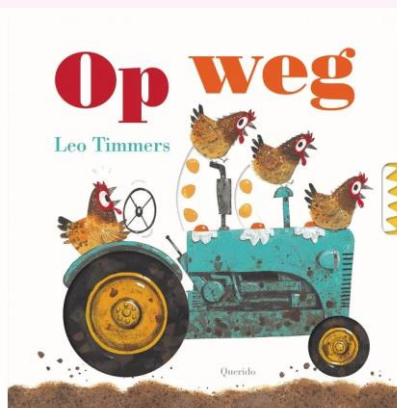

Voorleesontwikkeling 1-2 jaar

De dreumes raakt gericht op de inhoud van boekjes.

- **Dreumes** herkent (losse) plaatjes van dieren en dingen, begrijpt geleidelijk de betekenis van plaatjes. Bladert in willekeurige volgorde. Begrijpt het verband tussen het boek en de buitenwereld (dreumes leert lopen, de wereld wordt groter). Bladert erop los: begrijpt nog niet dat jij leest en dat dat te maken heeft met die friemeltekentjes. Dreumes leert wel nog beter het concept boek kennen: zo lees je een boek.
- **Boeken:** kartonnen boeken met schuifjes, flapjes, kleppen, geluiden, reliëfjes. Over dagelijkse onderwerpen, met echte foto's, kleine tafereeltjes. Ook: eenvoudig repeteerverhaaltje, aanwijsboek, liedjes/versjes, en boekjes uit vorige fasen.
- **Taal:** 1 jaar: dreumes begrijpt circa vijftig woorden, begint één of twee woorden te zeggen. Rond 18 maanden: begrijpt meer dan vijftig woorden (mensen, voorwerpen, gebeurtenissen). Van 1,5 tot 2 jaar: honderd tot vijfhonderd woorden (actieve woordenschat). Dreumes spreekt dan in losse woorden of begint twee-woordzinnen te gebruiken.
- **Jij** hebt aandacht voor non-verbale communicatie (kind begrijpt wat-ie wil zeggen, maar kent de woorden vaak nog niet). Jij biedt taal aan: vertellen, aanwijzen, benoemen, herhalen met een andere zin, liedjes zingen. Taalvoorbeeld zijn (taal dreumes aanvullen en uitbreiden). Je deelt de regie nu samen: je houdt jouw beurt wat langer aan door aandacht voor iets te vragen.

Voorleesontwikkeling 2-3 jaar

De peuter legt verband tussen bladzijden en begrijpt verhalen

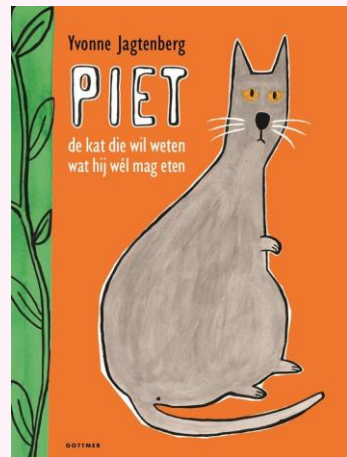
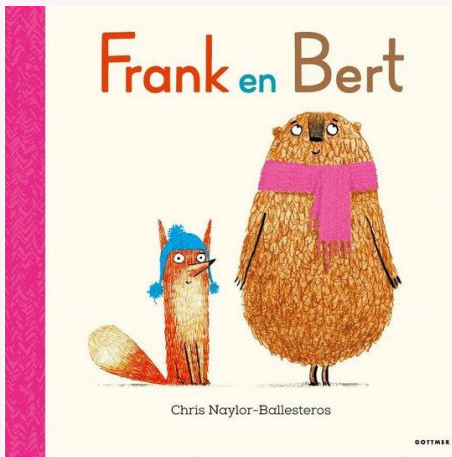
- **De peuter** 1e Begrijpt wat er op een plaatje gebeurt (situatie/gebeurtenis).
2e Ziet het verband (er zit een volgorde) in de herkenbare handelingen en gebeurtenissen. 3e De peuter maakt zo de stap naar het begrijpen van een eenvoudig verhaaltje met een begin en einde (verhaalbegrip). De peuter luistert naar wat jij voorleest en volgt op de plaat wat jij zegt. Ontluikende geletterdheid: er horen vaste teksten bij een plaat (zo werkt voorlezen).
- **Boeken:** Prentenboeken met een eenvoudig verhaaltje, repeteerverhaaltjes, aanwijsboeken, liedjes/versjes, boeken die actie uitlokken. Onderwerpen: dagelijks leven, oorzaak/gevolg, emoties, tellen, kleuren, informatief. De teksten vertellen wat er gebeurt op het plaatje.
- **Taal:** Peuter van 2 gebruikt twee-woordzinnen, kent circa honderd tot vijfhonderd woorden. Dit bouwt op met voorzetsels (in, op) persoonlijke voornaamwoorden (ik, jij, wij), werkwoorden (ik ga), lidwoorden (de, het, een) ontkennende vorm ('Wil niet'), voegwoorden (en), vragen met een w-woord (wat, waarom).
- **Jij** benoemt wat er gebeurt. Wat je zegt gaat over de centrale betekenis van de plaat. Herhaal hetzelfde boek (wel zeven tot tien keer): geeft houvast, kind kan voortbouwen op wat het al van het verhaal weet en begrijpt: de verhaallijn, maar ook losse onderdelen als gebeurtenissen en woordbetekenissen.

Voorleesontwikkeling 3-4 jaar

De peuter begrijpt steeds meer complexere verhalen

- **Peuter** heeft meer kennis van en ervaring met de wereld en kan meer spanning, avontuur en fantasie aan, en begrijpt humor. Ook heeft de peuter meer verhaalbegrip ontwikkeld en heeft-ie meer begrip van oorzaak en gevolg/probleem en oplossing. Het verhaal kan daarom minder voorspelbaar zijn. Ontluikende geletterdheid: peuter wordt zich ervan bewust van dat jij die tekenjes moet zien om te kunnen voorlezen.
- **Boeken:** Boeken die uitdagen tot nadenken (probleem/oplossing, of oorzaak gevolg). Boeken met rijke taal: mooie woorden en zinnen (zoals rijm, ritme) die de taal en het taalgevoel voeden zonder dat je ze per se uitlegt. En die door de manier waarop jij ze voorlees al veelzeggend zijn. Peuters voelen dat aan.
- **Taal:** Driejarige peuter maakt zinnen met drie tot vijf woorden, niets/geen, betere vraagzinnen en de verleden tijd (in een korte zin). Een peuter van 3 begrijpt de betekenis van circa duizend woorden, bij een peuter van 4 zijn dat duizenden.
- **Jij** gaat met het kind in gesprek over wat jullie samen aan het lezen zijn. Peuter heeft behoefte om iets te zeggen, maar heeft nog beperkt kennis van woorden en zinnen. Peuter heeft jou nodig als taalvoorbeeld, die zijn taalgebruik impliciet corrigeert en aanvult. En die hem helpt het verhaal beter te begrijpen.

Handige linkjes

- Filmpjes voorlezen met kinderen: 0 - 2,5 jaar: <https://www.boekstart.nl/samen-lezen/groeimeter.html>
- Voorleestips voor professionals: BoekStart Pro: [Home \(boekstartpro.nl\)](https://www.boekstartpro.nl/)

Bronnen

Reader Interactief voorlezen aan baby's en dreumesen, februari 2021, Stichting Lezen en Schrijven

- Reader Interactief voorlezen aan peuters, februari 2021, Stichting Lezen en Schrijven
- <https://www.boekstart.nl/samen-lezen/groeimeter.html>
- [Home \(boekstartpro.nl\)](https://www.boekstartpro.nl/)
- <https://www.boekstart.nl/>

Credits

- Elly van der Linden
- Jolien Hesselberth

denieuwebibliotheek

Vragen en contact

Susanna Wiersma

Voorleesconsulent en programmacoördinator VoorleesExpress

E: s.wiersma@denieuwebibliotheek.nl